

Brodski dokumenti na trgovačkim brodovima

Perić, Gašpar

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:644435>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-04**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Pomorski odjel

Sveučilišni prijediplomski studij

Brodostrojarstvo i tehnologija pomorskog prometa

Gašpar Perić

Brodski dokumenti na trgovačkim brodovima

Završni rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru

Pomorski odjel - Brodostrojarški odsjek

Sveučilišni prijediplomski studij

Brodostrojarstvo i tehnologija pomorskog prometa

Brodski dokumenti na trgovačkim brodovima

Završni rad

Student/ica:
Gašpar Perić

Mentor/ica:
izv. prof. dr. sc. Marija Pijaca

Zadar, 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Gašpar Perić**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Brodski dokumenti na trgovačkim brodovima** rezultat mojeg vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojeg rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojeg rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 5. svibnja 2024.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. KRATKI POVIJESNI PREDLED RAZVOJA BRODSKIH DOKUMENATA	2
3. BRODSKI DOKUMENTI (BRODSKE ISPRAVE I KNJIGE)	4
3.1. Brodske isprave o identitetu broda	5
3.1.1. <i>Upisni list</i>	5
3.1.2. <i>Privremeni plovidbeni list</i>	6
3.1.3. <i>Popis posade</i>	7
3.2. Brodske isprave o sposobnosti broda za plovidbu	8
3.3. Dokumenti o navigacijskoj opremi	13
3.4. Brodske knjige	13
3.4.1. <i>Brodski dnevnik</i>	14
3.4.2. <i>Dnevnik stroja</i>	16
3.4.3. <i>Zdravstveni dnevnik</i>	17
3.4.4. <i>Knjiga pregleda i nadzora</i>	19
3.4.5. <i>Dokumenti o radio-opremi</i>	20
3.4.6. <i>Knjiga ulja</i>	21
3.4.7. <i>Knjiga tereta</i>	24
3.4.8. <i>Knjiga stabilnosti</i>	24
3.4.9. <i>Knjiga inventara</i>	24
3.5. Carinski dokumenti	25
3.6. Analiza važnosti brodskih dokumenata za plovidbu.....	26
4. BRODSKE ISPRAVE I SVJEDODŽBE BRODICA I JAHTI	27
5. ZAKLJUČAK	28
LITERATURA	30
SAŽETAK	32
SUMMERY	33

1. UVOD

U suvremenom svijetu gdje se trgovina proteže preko kontinenata, trgovački brodovi igraju ključnu ulogu u globalnom ekonomskom sustavu. Njihova sposobnost prijevoza raznog tereta od jednog kraja svijeta do drugog osigurava vitalnu povezanost međunarodne trgovine. No, iza ove impresivne logistike stoji kompleksan sustav brodskih dokumenata, neophodan za pravilan i siguran tijek pomorskih operacija.

Raznolikost brodskih dokumenata koja prati svaku trgovačku ekspediciju obuhvaća širok spektar informacija i potvrda. Teretni list, osim što svjedoči o prijevozu tereta, predstavlja ključni ugovor između kapetana i vlasnika tereta, dok manifest tereta omogućuje detaljan pregled svih tereta na brodu. Certifikati o registraciji broda i osiguravajuće police pridonose zakonitosti i sigurnosti, a dokumenti o zdravlju posade svjedoče o brizi za ljudske resurse u pomorskom sektoru. Brodski dokumenti nisu samo administrativne formalnosti, oni su temelj sigurnosti, pravilnosti trgovinskih transakcija i zaštite okoliša u pomorskom prometu. Kroz prizmu pomorskog prava, istražuje se kako ovi dokumenti utječu na pravila plovidbe, regulaciju tereta te kako pridonose održavanju međunarodnih standarda.

Slijedom navedenog, cilj ovog završnog rada je detaljno razmatranje povijesti, pravne regulative te praktične primjene brodskih dokumenata na trgovačkim brodovima. Kroz analizu njihove evolucije i suvremenih izazova, nastojat će se razumjeti kompleksnost njihove uloge i doprinosa u održavanju globalne trgovinske ravnoteže. Kroz promišljenu analizu zakonodavstva, međunarodnih konvencija i prakse pomorskog sektora, ovaj završni rad nastoji istaknuti važnost brodskih dokumenata kao ključnog elementa učinkovitosti, sigurnosti i održivosti trgovačkih brodova u današnjem globalnom kontekstu. U pisanju završnog rada korištene su uobičajene znanstvene metode (npr. analize, usporedbe, sinteze, indukcije, dedukcije). Pri tome, u pisanju rada, korišteni su dostupni pravni izvori na snazi te domaća i poredbena pravna literatura.

2. KRATKI POVIJESNI PREDLED RAZVOJA BRODSKIH DOKUMENATA

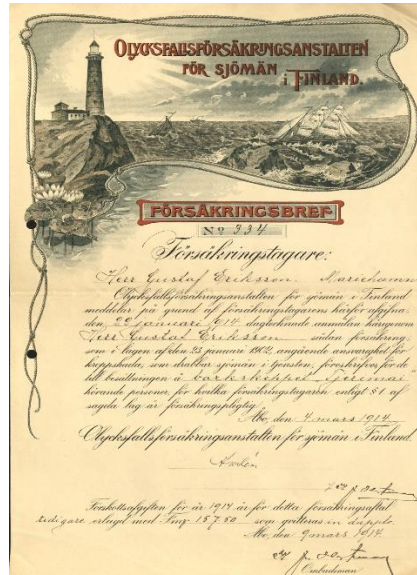
Povijest i evolucija brodskih dokumenata obuhvaća složenu priču o razvoju pravnih i administrativnih sustava vezanih uz pomorsku trgovinu kroz povijest. Ona obuhvaća različite civilizacije i razdoblja te je oblikovala moderne prakse i standarde u pogledu brodskih dokumenata. Nažalost, većina starih, ranije donesenih brodskih dokumenata nije očuvana te se mogu pronaći samo njihovi fragmenti.

U antičko doba, trgovina morem igrala je ključnu ulogu u međunarodnoj razmjeni robe. Tadašnji sustavi dokumentacije bili su primitivni u usporedbi s današnjim standardima. Primjerice, u Rimskom Carstvu, u kojem su se koristile galijske galije za trgovačke i vojne svrhe, vjerojatno su postojali osnovni zapisi o teretima i putovanjima, ali nema detaljnih podataka o praksi brodskih dokumenata. S razvojem pomorske trgovine i povećanjem kompleksnosti trgovačkih operacija u srednjem vijeku, počeli su se razvijati sustavi dokumentacije koji bi pratili teret i vlasništvo nad njim. Tako su se počeli koristiti prvi oblici teretnih listova koji su bili ručno pisani dokumenti koji potvrđuju prihvaćanje tereta na brod.

Tijekom kasnog srednjeg vijeka i renesanse, s razvojem pomorskih putovanja, trgovina je postala sve složenija, a s time i potreba za brodskom dokumentacijom. U to su vrijeme nastale prve pomorske osiguravajuće kompanije, koje su izdavale polise osiguranja za teret, što je bio korak prema modernim osiguravajućim polisima. Razvojem međunarodne trgovine u 18. i 19. stoljeću, potreba za standardiziranim brodskim dokumentima postala je sve veća. U ovom razdoblju razvijaju se formalni teretni listovi i manifesti tereta čime se olakšavao prijenos vlasništva nad teretom tijekom plovidbe.

Također, razvijali su se i drugi dokumenti poput certifikata o registraciji broda, čime se osiguravalo pravno vlasništvo nad plovilom. U prvoj polovici 19. stoljeća došlo je do kontrole na otvorenom moru gdje su ratni brodovi vršili službu kontrole međunarodnog pomorskog prometa i mogli kazniti trgovački brod koji je zatečen bez pomorskih dokumenata. Brodovi bez propisanih dokumenata bili su osuđeni za djelo gusarenja. U 20. stoljeću takav se čin i dalje kažnjavao kao prekršaj prema zakonu zemlje kojoj brod pripada. Brodski dokumenti važni su i za vrijeme rata, ali se u tom slučaju primjenjuju posebni propisi doneseni na međunarodnoj razini koji se primjenjuju kao primjeri pomorskopravnih izvora prava.

Primjeri sačuvanih brodskih dokumenata čuvaju se npr. u ahivima i muzejima, poput primjera (slika 1.) koji prikazuje certifikat osiguranja posade finskog broda *Tjerimai's* iz 1914. godine.

Slika 1. Certifikat o osiguranju posade finskoga broda *Tjerimai's*, 1914.

(izvor: <https://www.arkivet.ax/en>)

U 21. stoljeću tehnološki napredak omogućio je digitalizaciju brodskih dokumenata što olakšava njihovo praćenje, pohranu i razmjenu. Međunarodna pomorska organizacija (IMO) i Svjetska carinska organizacija (WCO) razvile su standarde i smjernice za brodske dokumente kako bi se osigurala njihova konzistentnost i međusobna suradnja u globalnom pomorskom prometu. Stoga je uloga naznačenih organizacija, IMO-a i WCO-a, izuzetno važna kada je riječ o brodskim dokumentima.

3. BRODSKI DOKUMENTI (BRODSKE ISPRAVE I KNJIGE)

Definiciju pojma 'brodski dokumenti' nalazimo u engleskom riječniku *Collins English Dictionary*. Naime, prema istome, pojam 'brodski dokumenti' određen je na način:

„Dokumenti koje zakon zahtijeva da brod nosi radi utvrđivanja detalja o vlasništvu, nacionalnosti, odredištu i teretu, ili kako bi dokazao svoju neutralnost [...] o pravnom položaju, tehničkim svojstvima te o propisanom stanju broda i posade.“
(<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/ships-papers>)

Engleski naziv za brodske dokumente je *ship's papers*, dok se u francuskom jeziku koristi pojam *les papiers de borde*, a u talijanskom *documenti di bordo*.

U hrvatskoj literaturi, prema autoru Tripkoviću, navodi se da brodske isprave svaki trgovački brod treba posjedovati za vrijeme plovidbe te da se ovim ispravama dokazuje vlasništvo, identitet, kao i nautičko i komercijalno svojstvo broda. Također, brodski dokumenti su javni te mogu biti pregledani od domaćih, ali i od stranih pomorsko-upravnih vlasti (Tripković, 1971.). Propisani brodski dokumenti izdaju se brodovima na određenim obrascima, a kada brod prekine plovidbu, odnosno kada se brod briše iz upisnika brodova, svi brodski dokumenti predaju se organu luke u kojoj je brod bio upisan (Tripković, 1962.). Između ostalog, Tripković navodi kako su brodski dokumenti trgovačkih brodova najčešće isti u svim mornaricama te da se dijele na brodske isprave i knjige (Tripković, 1971.).

Brodske isprave i knjige označavaju uvjet kako bi brod uopće mogao obavljati međunarodna putovanja. Brodske isprave predstavljaju dokaz o identitetu i sposobnosti broda dok brodske knjige prikazuju važnije evidentirane događaje i sve poslove koji su se obavili tijekom plovidbe u brodskim službama. Kada se radi o brodskim ispravama i knjigama koje se izdaju brodovima pod hrvatskom zastavom, one su napisane na službenom jeziku Republike Hrvatske, uz napomenu da za one isprave koje su izdane na temelju međunarodnih konvencija vrijedi engleski prijevod (Milošević-Pujo, Pavlić, 2006).

Kada se radi o brodskim ispravama stranih brodova koje su izdane od strane mjerodavnih tijela države zastave, one se u Republici Hrvatskoj priznaju prema uvjetu reciprociteta.

Sve se brodске isprave mogu podijeliti u dvije skupine: one o identitetu (*Vessel's Identity Certificates*) te o sposobnosti broda za plovidbu (*Certificates of Vessel's Seaworthiness*). Svaka od ovih skupina isprava ima svoje specifičnosti. Dok je popis brodskih isprava o identitetu broda vrlo kratak, cijeli je niz brodskih isprava o sposobnosti broda za plovidbu te njihova vrsta, koju brodovi moraju imati, ovisi o vrsti i namjeni broda za kojeg se izdaju (Milošević-Pujo, Pavlić, 2006).

Brodске isprave o identitetu broda izdaje nadležna lučka kapetanija, dok one o sposobnosti broda za plovidbu, za hrvatske brodove, izdaje Hrvatski registar brodova (HRB).

3.1. Brodske isprave o identitetu broda

Kako smo naveli, popis brodskih isprava o identitetu broda vrlo je kratak. Naime, radi se o tri vrste isprava koje ulaze u ovu skupinu. Redom, brodске isprave iz ove skupine su upisni list (*Certificate of Registry*), privremeni plovidbeni list (*Provisional Certificate*) i popis posade (*Crew's list*).

U nastavku naznačit ćemo sadržaj svake od naznačenih isprava kako bi utvrdili svrhu njihova donošenja te važnost za brod.

3.1.1. Upisni list

Upisni list, odnosno *Certificate of Registry* označava najvažniju brodsku ispravu. Naime, upisnim listom dokazuje se vlasništvo broda, ali i uloga broda, kategorija i granice njegove plovidbe. Ako pogledamo sadržaj koji se nalazi u upisom listu, možemo uočiti da isti sadrži vrstu i ime broda, luku upisa, registarsku tonažu, podatke o vlasniku i teretu na broda te još nekoliko drugih podataka. Njegov sadržaj je podijeljen u nekoliko listova (A, B i C) te su u svakom listu određeni specifični podaci. Sadržaj lista A može se opisati kao dio s tehničkim podacima o brodu, dok su u listu B podaci o vlasništvu broda. List C ima elemente koji su vezani uz podatke o založim pravima i sl.

Također, upisni list sadrži rubrike u koje se unose svi upisi koji se nalaze u ulošku glavne knjige upisnika brodova (Grabovac i Petrinović, 2006). Odnosno prema svom sadržaju upisni list predstavlja prijepis uloška upisnika broda (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>)

čime odražava podatke unesene u upisnik. Međutim, ako upisnik sadrži određena ograničenja u vezi s raspolaganjem brodom, ta ograničenja se moraju isto tako navesti na odgovarajuće mjesto i u upisnom listu (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>). Dakle, podaci u upisnom listu ovise o podacima koji se nalaze u upisniku te sukladno tome svaka promjena koja je naknadno unesena u upisnik mora biti naznačena u pisanoj ispravi. Primjerice, u slučaju izmjene imena broda, isto treba naznačiti u upisniku te se isto evidentira i u upisnom listu. Isto tako, ako se brod briše iz upisnika, briše mu se i upisni list (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>).

Ovim listom se dokazuje veza broda i države pa brod sječe državna pripadnost države u čijem je upisniku upisan, a isto daje pravo brodu da vije zastavu države u čijem je upisniku upisan. Lučka kapetanija izdaje brodu upisni list pod uvjetom da je brod upisan u odgovarajućem upisniku brodova.

Bitno je istaknuti da se umjesto upisnog lista brodu može izdati svjedodžba o državnoj pripadnosti broda (Burić, 2013.).

3.1.2. Privremeni plovidbeni list

U slučajevima kada brod još nema službeni upisni list izdaje mu se privremeni plovidbeni list. Naime, brodu koji nije upisan u upisnik i kojem lučka kapetanije nije izdan upisni list, izdaje se privremeni plovidbeni list. Kao što njegov naziv upućuje, radi se o ispravi koja vrijedi samo privremeno, odnosno određeno vrijeme. No, na temelju iste isprave brod stječe državnu pripadnost te pripadajuća prava i dužnosti. To pravo odnosi se prvenstveno na vijeće zastave države, odnosno stjecanje državne pripadnosti.

Privremeni plovidbeni list izdaje se u slučaju da je brod izgubio upisni list. Institucija nadležna za izdavanje ove isprave je diplomatsko, odnosno konzularno predstavništvo države u inozemstvu za brodove koji su tamo kupljeni ili sagrađeni.

Privremeni plovidbeni list sadrži sve podatke koji se nalaze u listu A, B i C upisnika. Budući da ima ograničen rok trajanja, prestaje vrijediti kada brod uđe u prvu luku države čiju zastavu vije ili najkasnije godinu dana od dana izdavanja (Burić, 2013.).

Također, bitno je istaknuti kako se umjesto plovidbenog plovidbenog lista brodu može izdati privremena svjedodžba o državnoj pripadnosti brida (Burić, 2013.).

 REPUBLIKA HRVATSKA (Naziv zemlje i organa koji izdaje Privremenu brodsku svjedodžbu) <i>(Name des Staates und Bezeichnung der ausstellenden Schiffahrtsbehörde)</i> Redni broj: _____ <i>Ordnungsnummer</i> PRIVREMENA BRODSKA SVJEDODŽBA SCHIFFSPATENT I	10. Broj i vrst propulzora (npr.: vijak, točak, Voith-Schnecke, der vijak): _____ <i>Anzahl und Art (Schiffschraube, Seitenruder, Voith-Schneiderschraube)</i> 11. Materijal broskog trupa (npr.: čelik, aluminij, drvo): _____ <i>Materiale des Rumpfes (Stahl, Holz, Alu, Kunststoff)</i> 12. Gaz bez tereta (najveći): _____ m <i>Tiefgang ohne Last</i> 13. Gaz s teretom (najveći): _____ m <i>Tiefgang mit Last</i> 14. Najmanji dozvoljeni slobodni bok: _____ m <i>Freibord (minimal zugelassen)</i> 15. Ograničenja, posebna odobrenja koja se odnose na prijevoz robe i putnika: _____ _____ _____ <i>Beschränkungen, Sondergenehmigungen bezüglich Güter- und Personenverkehr</i> 16. Dodatni upisi: _____ _____ _____ <i>Weitere Eintragungen</i> 17.
--	---

1. Ime ili oznaka broda: _____ <i>Name des Schiffes</i> 2. Ima pravo i dužnost viti zastavu trgovačke mornarice Republike Hrvatske _____ <i>Schiffartsrecht unter der Nationalflagge der Republik Kroatien</i> 3. Vlasnik (naziv – ime, adresa): _____ <i>Eigentümer (Bezeichnung – Name, Anschrift)</i> 4. Luka upisa broda: _____ <i>Eintragungsort</i> 5. Vrst broda (npr.: tegljač, gurač, putnički brod, motorni teretni brod, motorni tanker, plovca naprava, teretniak, tanker, malo plovilo): _____ <i>Art des Schiffes (Zugschiff, Schubschiff, Fahrgastschiff, Motorsien- schiff, Tankerschiff, schwimmendes Gerät, Frachtschiff, Tankahn, Kleiner Kahn)</i> 6. Najveća nosivost po ispravi o baždarenju: _____ t <i>Größe Tragfähigkeit laut Einweisung</i> ili najveća istanina: _____ t <i>oder Maximale Wasserverdrängung</i> 7. Vrst glavnih strojeva (npr.: parni stroj, parna turbina, plinska turbina, motor s unutarnjim izgaranjem, elektromotor): _____ <i>Antriebsmaschinen (zum Beispiel: Dampfmaschine, Dampfurbine, Gasturbine, Verbrennungsmotor, Elektromotor)</i> 8. Broj strojeva (komada): _____ <i>Anzahl der Maschinen</i> 9. Ukupna snaga: _____ kW <i>Gesamtleistung</i>	17.
---	-----

Slika 2. Privremena brodska svjedodžba

(Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2000_10_103_2038.html)

3.1.3. Popis posade

Ispravu o popisu posade, *crew's list*, moraju imati svi brodovi koji plove izvan granica države u kojoj su upisani te brodovi koji imaju posadu ukrcanu na temelju isprava za ukrcaj. Popisom posade se utvrđuje koje su osobe ukrcane na brod kao članovi posade te koje su njihove klasifikacije, upisuje se podatak o vremenu njihova ukrcaja te iskrcaja. Popis posade, također, sadrži i podatke o najmanjem broju posade koji su određeni propisima (Kos, 1965.).

Lučka kapetanija izdaje popis posade kao i povrdu dolazaka i odlazaka broda iz luke. Prilikom dolaska broda u luku isti se mora pokazati nadležnoj lučkoj kapetaniji. U inozemstvu se ista isprava predaje hrvatskom diplomatskom, odnosno konzularnom predstavništvu ako je u luci u koju brod ulazi. Brodovi koji održavaju redovite linije u nacionalnoj plovidbi nisu obveznici predaje popisa posade

3.2. Brodske isprave o sposobnosti broda za plovidbu

Odredbama Pomorskog zakonika (Narodne novine, br. 181/04, 76/08, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15, 17/19), hrvatskog najvažnijeg pravnog izvora s područja pomorskog prava, te Pravila za tehnički nadzor pomorskih brodova prema kojima postupa Hrvatski registar brodova (HRB) (<https://www.crs.hr/hr/pravila-i-aktivnosti-povezani-s-rh/pravila-i-smjernice/pravila-za-tehnicki-nadzor-pomorskih-brodova>), propisuje se koji trgovački brodovi su sposobni za plovidbu i zadovoljavaju li određene kriterije propisane istim. Elementi koji trebaju biti zadovoljeni odnose se prvenstveno na sigurnost na moru u svrhu zaštite ljudskih života, broda i imovine, zaštitu od onečišćenja mora, zaštita posade i ostalih osoba na brodu, kao i osiguranje minimalnog broja kvalificiranih članova posade. Uz sve navedeno postoje i propisi koji reguliraju prijenos tereta na pravilan način.

U svrhu sigurnosti na moru velika važnost se daje pojmu sposobnosti broda za plovidbu. O ovom pojmu može se govoriti sa stajališta apsolutne i relativne sposobnosti. Naime, kada se govori o apsolutnoj sposobnosti broda za plovidbu, pod tim se podrazumijeva da brod zadovoljava sve nautičke standarde i sigurnosne zahtjeve u vezi s njegovom strukturom, opremom i drugim bitnim aspektima. Brod mora biti u takvom stanju da može sigurno ploviti u različitim uvjetima te mora biti opremljen adekvatnim sustavima za sigurnost i sprječavanje nezgoda, a njegova osnovna struktura i oprema trebaju biti u dobrom stanju. S druge strane, kada govorimo o relativnoj sposobnosti broda za plovidbu, brod može ispuniti svoju osnovnu svrhu prijevoza tereta samo uz odgovarajuću opskrbu resursima i podršku. To obično uključuje osiguravanje dovoljne količine goriva tj. energije za pogon, kao i drugih potrebnih resursa za održavanje tereta ili putnika tijekom putovanja. Ova relativna sposobnost naglašava da je brod sposoban za plovidbu samo uz uvjet da su potrebni resursi dostupni i da su zadovoljeni određeni uvjeti (Milošević-Pujo, Pavlić 2006.).

Kako bi se utvrdila sposobnost broda za plovidbu postoje međunarodne konvencije. Međunarodne konvencije obuhvaćaju širok aspekt sigurnosti plovidbe u kontekstu zaštite ljudi i imovine na brodu (Grabovac, 2002.) te propisuju koje svjedodžbe o sposobnosti određena vrsta broda treba imati. Na osnovu međunarodnih konvencija brod mora posjedovati odgovarajuće svjedodžbe (Milošević-Pujo, Pavlić 2006.). Stoga ćemo u nastavku navesti nekoliko brodskih isprava, odnosno svjedodžbi o sposobnosti broda za plovidbu koje neke vrste brodova moraju imati.

Svjedodžba o sigurnosti je isprava kojom se dokazuje sposobnost broda za plovidbu te sposobnost da je isti brod, na međunarodnim putovanjima, ovlašten prevoziti dozvoljen broj putnika kao i određenu vrstu i količinu tereta. Svjedodžba o sigurnosti sadrži ime, luku pripadnosti, dozvoljen broj putnika, potvrdu da je pregledan, da ima propisani radio-uređaj te potvrdu prema kojoj brodice i ostala sredstva za spašavanje odgovaraju propisima. Propisala ju je Međunarodna konvencija o zaštiti ljudskog života na moru (SOLAS konvencija) koja je najvažniji međunarodni pravni izvor kada je riječ o sigurnosti plovidbe. Rok valjanosti svjedodžbe iznosi godinu dana (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>).

Svjedodžba o klasi je potvrda o građi i održavanju broda, odnosno ista potvrđuje da je brod sagrađen i održavan prema tehničkim standardima. Svjedodžbu moraju imati svi putnički brodovi, a traje četiri godine. Valjanost isprave prestaje i ranije ako brod u međuvremenu pretrpi oštećenje, odnosno općenito havariju, prema kojemu njegovo stanje više ne bi odgovaralo navodima u svjedodžbi o klasi (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>).

Plovidbena dozvola je isprava kojom brodovi koji imaju više od 10 bruto tona dokazuju plovidbenu sposobnost u određenoj kategoriji plovidbe. Plovidbena dozvola se izdaje teretnim i putničkim brodovima koji ne obavljaju međunarodna putovanja. Ova dozvola sadrži podatke o identitetu broda, potvrdu o propisanim ispravama kategorije broda i granica plovidbe.

Zanimljivo je istaknuti kako ovu svjedodžbu u Italiji i Francuskoj na priznaju kao posebnu ispravu nego umjesto nje koriste druge isprave. (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>).

Privremena dozvola za plovidbu koji se izdaje u slučaju kada brod ne ispunjava sve uvjete za dobivanje plovidbene dozvole. Ovom ispravom mogu se vršiti samo ona putovanja za koje mu je dozvola izdana, a ne mogu ju dobiti trgovački brodovi koji plove izvan teritorijalnih voda. Vrijeme valjanosti privremene dozvole za plovidbu je najviše šest mjeseci (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>).

Svjedodžbom o ispravnosti brodske opreme se dokazuje ispravnost sredstava i uređaja na brodu koji služe za zaštitu ljudskih života na moru. Teretni brodovi od 500 ili više bruto tona koji plove međunarodnim rutama obavezni su je imati. Isprava sadrži ime, luku pripadnosti i brutoregistrarsku tonažu broda kao i potvrde o propisanom broju čamaca i pojasa za spašavanje, navigacijskim svjetiljakama i znakovima te uređajima za protupožarnu zaštitu (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>).

Svjedodžba o oslobodjenju predstavlja ispravu kojom se trgovački brodovi za međunarodna putovanja, koji imaju 500 ili više bruto tona mogu izuzetno osloboditi od pojedinih odredaba unutar postojećih međunarodnih propisa koji se odnose na zaštitu života na moru (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>). Ispravu je propisala Međunarodna konvencija o zaštiti ljudskog života na moru (SOLAS), a izdaje se samo za određena putovanja.

Dozvola za prijevoz putnika je ovlaštenje da brod može prevoziti putnike te određuje koliko putnika može biti na brodu. Ova isprava nije vremenski ograničena, međutim ako na brodu dođe do određenih promjena koje bi mogle utjecati na kapacitet broda u kontekstu prijevoza putnika, potrebno je izdati novu dozvolu koja se odnosi na prijevoz putnika. (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>).

Svjedodžba o kategoriji i granicama plovidbe se izdaje samo za brodove male obalne plovidbe, a vrijedi godinu dana (Tripković, 1962.).

Svjedodžba o ispravnosti uređaja za ukrcavanje i iskrcavanje, kao što sam naziv upućuje, isprava je kojom se utvrđuje ispravnost uređaja za ukrcaj i iskrcaj tereta. Dužni su je imati brodovi koji imaju preko 50 bruto tona (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>).

Svjedodžba o plovidbenosti, izdaje se brodovima čija zapremnina iznosi 10 - 50 bruto tona. Valjanost ove isprave traje godinu dana (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>).

Svjedodžba o ispravnosti sredstava za spašavanje i Svjedodžba o ispravnosti sredstava za sprječavanje i gašenje požara su isprave koje moraju imati svi brodovi koji imaju svjedodžbu o sigurnosti ili plovidbenu dozvolu, a iste dokazuju da su brodska sredstva u skladu s odredbama propisa o zaštiti ljudskog života na moru (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>).

Račun stabiliteta je isprava koja sadrži izračunan stabilitet broda (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>).

Svjedodžba o propisanom broju članova posade, njihovim kvalifikacijama i funkcijama na brodu dokazuje koliki je maksimalno dozvoljen broj članova posade na brodu, njihove funkcije te kvalifikacije. Isprava vrijedi dok se ne promijeni namjena broda ili uvjeti na temelju kojih je i izdana (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>).

Svjedodžba o ispravnosti zdravstvenih uređaja i sredstava za njegu bolesnika je isprava kojom se utvrđuje ispravnost uređaja za njegu bolesnika, a to podrazumijeva da su isti u skladu sa propisanim uvjetima za njihov rad. Također, ispravom se ustanovljuje sposobnost broda za plovidbu, a valjanost joj traje godinu dana od dana izdanja. Navedenu ispravu imaju putnički brodovi na međunarodnim putovanjima (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>).

Svjedodžba o deratizaciji i dezinfekciji je isprava kojom se potvrđuje kada je na brodu posljednji put izvršena deratizacija i dezinfekcija (Tripković, 1962). Moraju je imati brodovi koji uplovljavaju u domaću luku s međunarodnog putovanja, te obrnuto, brodovi koji odlaze na putovanje. Svjedodžbu izdaje lučka kapetanija na rok od šest 6 mjeseci (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>).

Svjedodžba o oslobodenju od deratizacije dokazuje oslobodenje broda od ponovnog raskuživanja (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>).

Međunarodna svjedodžba o baždarenju je isprava pomoću kojom se dokazuje bruto i neto tonaža broda, a izdaje se brodu čija je bruto i neto tonaže utvrđena prema odredbama Međunarodne konvencije o baždarenju brodova (Grabovac i Petrinović, 2006).

Međunarodna svjedodžba o sprječavanju onečišćenja uljem predstavlja ispravu kojom se dokazuje kako je brod pregledan sukladno pravilima Međunarodne konvencije o sprječavanju onečišćenja s brodova (MARPOL). Svjedodžba još sadrži i dodatak u kojemu se nalaze detaljni opisi opreme i uređaja za sprječavanje onečišćenja (Milošević-Pujo, Radovan, 2005.).

Svjedodžba o sprječavanju onečišćenja fekalijama dokazuje da su uređaji za rad s fekalijama pregledani te. U ispravi se navodi detaljan opis uređaja, a valjanost joj traje pet godina (Milošević-Pujo, Radovan, 2005.).

Svjedodžba o sprječavanju onečišćenja smećem sadržava detaljan opis uređaja i opreme za postupak sa smećem koji su podložni redovitim godišnjim pregledima, dok valjanost isprave iznosi pet godina (Milošević-Pujo, Radovan, 2005.).

Dodajmo, konačno, kako je ovo samo dio svjedodžbi koji se izdaje brodovima različitih vrsta. Cijeli popis svjedodžbi, prema pravnoj literaturi, iznosi oko 250 različitih izvora

(Grabovac, Petrinović 2006.). No, za potrebe ovog rada istaknuli smo specifičnosti jednog dijela svjedodožbi.

3.3. Dokumenti o navigacijskoj opremi

Dokument o navigacijskoj opremi je potvrda Uprave pomorskog odjela o navigacijskim sredstvima koja potvrđuje da je brodska oprema u skladu s odredbama i propisima o sigurnosti pomorske plovidbe. Ovom ispravom se potvrđuje sposobnost broda za plovidbu dok valjanost dokumenta traje godinu dana (<https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102>).

Navigacijska oprema omogućuje precizno određivanje položaja broda, praćenje kretanja, identifikaciju opasnosti, kao i siguran prolaz kroz vode. Vođenje detaljne evidencije o stanju i funkcionalnosti ove opreme ključno je za osiguranje sigurnosti plovidbe. Prikupljanje podataka o stanju navigacijske opreme može pomoći u donošenju odluka o budućim investicijama u opremu ili tehnološke nadogradnje. Također, osigurava se da brod uvijek bude opremljen potrebnom navigacijskom opremom za sigurnu plovidbu.

3.4. Brodske knjige

Brodske knjige (*Vessel's Books*) su dokumenti koji moraju biti na brodu i u koje se bilježe važni događaji i obavljeni poslovi u vezi plovidbe (<https://enciklopedija.hr/clanak/brodske-isprave-i-knjige>). Brodske knjige su privatnopravnog karaktera što znači da se istinitost podataka u knjigama ocjenjuje prema slobodnom uvjerenju. Odnosno, takvi podaci nemaju značenje javne isprave osim u slučajevima podataka koje je zapovjednik broda unio u brodski dnevnik (Milošević-Pujo, Pavlić, 2006.). Ovi zapisi su od velike važnosti za održavanje sigurnosti i za praćenje aktivnosti na brodu tijekom njegove plovidbe.

Brodske knjige moraju biti fizički dostupne na brodu, a njihove stranice moraju biti numerirane. Svaka stranica mora biti ovjerena pečatom ovlaštenog tijela kako bi se potvrdila njihova valjanost (Milošević-Pujo, Pavlić, 2006.).

Prema Milošević-Pujo i Pavlić, podatci koji se unose u brodske knjige moraju biti jasni i čitljivi, a nikako se ne smiju brisati ili mijenjati na neprikladan način. Eventualne promjene ili

ispravci unose se na način da se originalni tekst prekriži uredno jednom crtom, a zatim se novi podatak ili ispravak upiše pored toga (Milošević-Pujo, Pavlič, 2006.). Ovlaštena osoba koja je izvršila izmjene mora potpisati pored prekriženog dijela kako bi se zabilježilo tko je obavio te izmjene (ibid.). Ovi postupci osiguravaju integritet i pouzdanost zapisa u brodskim knjigama.

Najvažnije brodske knjige su:

- brodski dnevnik - *Log Book*
- dnevnik stroja- *Engineroom Log-Book*
- zdravstveni dnevnik- *Health Book*
- knjiga pregleda i nadzora - *Survey and control book*
- radiodnevnik - *Radio log,*
- knjiga ulja (I. i II. dio) - *Oil Record Book.*
- knjiga tereta - *Cargo Record Book*
- knjiga stabilnosti - *Stability Book*
- knjiga inventara - *Inventory Book.*

3.4.1. Brodski dnevnik

Brodski dnevnik, *Log Book*, obavezan je za vođenje na brodovima koji imaju više od 50 bruto tona ili koji imaju snagu motora od 110 kilovata ili više, neovisno o tonaži (Grabovac, Petrinović, 2006.). Dnevnik se vodi svakog dana, tijekom cijelog dana (od 0 do 24h). Podaci su upisuju posebno, na stranici, za svaki dan. Brodski dnevnik vodi časnik na straži ili zapovjednik ukoliko je na straži. Ako ga vodi časnik, zapovjednik potvrđuje unesene podatke svojim potpisom. Postoje pravila o vremenskim intervalima unutar kojih se unose određeni podaci. Svakog sata unose „navigacijski“ podaci (kurs, varijacija, devijacija, smjer, vjetar, stanje mora, vidljivost, temperatur i sl.). Svakih osam sati unose se podaci o stanju tankova, kaljuža i količini vode za piće, a svakih dvanaest sati podaci o procijenjenoj poziciji broda, kursu, prijednom putu i prosječnoj brzini (Grabovac, Petrinović 2006.).

Rubrika "dnevne bilješke" sadrži podatke o satu polaska i dolaska broda, ukrcaju i iskrcaju članova posade, bolesti te eventualnim drugim problemima (npr. o samovoljnom napuštanje broda). Stoga, lučka kapetanija ima ovlasti pregledati brodski dnevnik, ovjeriti ga i eventualno dati primjedbe o načinu vođenja (Milošević-Pujo, Pavlič, 2006).

Konačno, brodski dnevnik predstavlja ključni dokument na brodovima koji pruža detaljan pregled svih važnih događaja i aktivnosti tijekom plovidbe i boravka broda u luci. Podaci koji se upisuju u brodski dnevnik obuhvaćaju različite aspekte plovidbe i rada broda. Važno je napomenuti da se brodski dnevnik vodi tijekom cijele plovidbe, kako tijekom plovidbe tako i tijekom boravka u luci, od 00 do 24 sata, te se ne vodi dok je brod u raspremi. Kada se popuni, ispunjeni brodski dnevnik mora biti ovjeren prije uporabe novog dnevnika, a brod uvijek mora imati pripremljen obrazac broskog dnevnika. (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_10_103_2038.html).

BRODSKI DNEVNIK

Ime ili oznaka broda _____

Vrsta broda _____

Premašitelj/Luka u kojoj _____

Broj upisa _____

Iskrcavanje _____ t. Nosivost _____ t. Ukupna snaga _____ kW

Opis dnevnika sadrži _____ i _____ i numeričkih oznaka _____

Prethodni brodski dnevnik koji je ovjerila kapetanija _____

_____ dana _____ godine nastavlja se slati.

Kapetanija u _____ dana _____ godine

Ime _____ M.P. _____ Kapetan

Datum	Hidroметеоролошки подаци					Kretanje broda		
	Mjesto ili km i vrijeme	Vremenske prilike	Temperatura zraka	Vlaga zraka	Vjeha u sekundi	Na put, dolaska, rještava ili km	Na dolaska, rještava ili km	Iskrcavanje, ukrcaje ili km i vrijeme
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Slika 3. Brodski dnevnik u RH

(Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2000_10_103_2038.html)

3.4.2. Dnevnik stroja

Dnevnik stroja, *Engineroom Log-Book*, obavezan je na brodovima koji imaju više od 50 bruto tona i koji su opremljeni pogonskim strojem čija snaga iznosi 110 KW ili više. Ovaj dnevnik sadrži detaljne opise glavnog i pomoćnih motora, pomoćnih postrojenja, pumpi, kotlova, kormila te rasporeda tankova za gorivo, balast i pitku vodu (Milošević-Pujo, Pavlić, 2006.).

Podaci o stanju broskog pogonskog sustava, njegovom radu tijekom svake straže, utrošku goriva po danu i satu, brzini i putu broda te jakosti motora, također se unose u dnevnik stroja. Podaci o stanju tankova za gorivo, pitku vodu te utrošku goriva i vode za kotlove upisuju se svakih osam sati.

Postoji posebni dio dnevnika koji je namijenjen za bilješki i informacija o gasu, , kvarovima, izvršenim popravcima itd.

Tijekom boravka broda u luci, u dnevnik stroja unose se podaci o radu strojeva u pogonu i utrošku pogonskog i potrošnog materijala. Jednom mjesečno dnevnik stroja ovjerava zapovjednik stroja, a na njegov zahtjev može ga pregledati i ovjeriti lučka kapetanija (Milošević-Pujo, Pavlić, 2006.).

3.4.3. Zdravstveni dnevnik

Zdravstveni dnevnik, *Health Book*, vodi se na brodovima koji obavljaju dugotrajnu i obalnu plovidbu, ali i na svakom brodu čija je zapremina veća od 400 bruto tona. (Milošević-Pujo, Pavlić, 2006). U ovom dnevniku bilježe se podaci o higijenskim uvjetima na brodu, posebno o kvaliteti vode za piće i higijenskoj ispravnosti namirnica. Također, bilježe se podaci o oboljelim osobama, uključujući popis bolesti i poduzete medicinske intervencije.

Zdravstveni dnevnik vodi brodski liječnik. U slučaju da brod nema liječnika, dnevnik može voditi drugi časnik palube ili časnik kojeg odredi zapovjednik. Ovaj dnevnik važan je za praćenje zdravstvenog stanja posade, održavanje higijenskih standarda i pravilno upravljanje eventualnim medicinskim situacijama koje se mogu pojaviti tijekom plovidbe (Milošević-Pujo, Pavlić, 2006).

Zdravstveni dnevnik izuzetno je bitan na brodovima iz nekoliko ključnih razloga. Naime, zdravstveni dnevnik omogućuje praćenje zdravstvenog stanja članova posade tijekom plovidbe. Bilježenjem simptoma, bolesti i liječenja omogućava se praćenje kroničnih stanja, pojave epidemija ili zaraznih bolesti te pravovremeno reagiranje u slučaju potrebe. Nadalje, zdravstveni dnevnik sadrži informacije o higijenskim uvjetima na brodu, uključujući ispravnost vode za piće, higijensku ispravnost namirnica i općenito stanje sanitarnih uvjeta, a isto je ključno za očuvanje zdravlja posade i sprječavanje širenja bolesti. Također, zdravstveni dnevnik služi kao medicinska evidencija članova posade, a isto je važno za praćenje kroničnih bolesti, alergija, redovitih medicinskih pregleda i cijepljenja, što omogućava brzu i učinkovitu medicinsku intervenciju u hitnim situacijama. Praćenjem zdravstvenog stanja posade i bilježenjem simptoma bolesti, zdravstveni dnevnik pomaže u ranom prepoznavanju potencijalnih epidemija ili zaraza na brodu. To omogućuje poduzimanje odgovarajućih mjera za sprječavanje širenja bolesti među članovima posade. Konačno, osiguravanje zdravstvene

dobrobiti posade ključno je za sigurnost plovidbe pa zdravstveni dnevnik pomaže u osiguravanju da posada bude zdrava, sposobna za obavljanje svojih dužnosti i brzo reagiranje u slučaju medicinskih hitnih situacija i nezgoda na brodu.

OBRAZAC br. 5

ZDRAVSTVENI DNEVNIK

BRODA _____

(prva unutrašnja strana)
REPUBLIKA HRVATSKA

ZDRAVSTVENI DNEVNIK

Ime ili oznaka broda _____

Luka upisa _____

Istanina broda _____

Ovaj dnevnik sadrži _____ (_____) numeriranih stranica

Kapetanija _____

Dana _____ godine

M.P. _____
potpis / signature

Slika 4. Zdravstveni dnevnik u RH

(Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2000_10_103_2038.html)

3.4.4. Knjiga pregleda i nadzora

Knjiga pregleda i nadzora, *Survey and control book*, mora imati svaki brod i služi za upisivanje obavljenih podataka o pregledu ili nadzora na brodu (Milošević-Pujo i Pavlić, 2006.). Podatke upisuju djelatnici Hrvatskog registra broda u kontekstu obavljanja tehničkog nadzora ili djelatnici lučke kapetanije u okviru inspeksijskog nadzora (Luttenberger, 2005.). Pritom se navode eventualne mane i nedostaci koji su utvrđeni tijekom pregleda te sukladno tome kakvi su nalozi izdani radi njihovog uklanjanja (Grabovac, Petrinović, 2006.).

Uz upis obavljenog pregleda i nadzora, knjiga sadrži osnovne podatke o brodu, popis brodskih isprava i knjiga, upute o vođenju knjige, podatke o opremi i trupu broda, brodicama i splavi za spašavanje te za slučaja havarije, sredstvima protupožarne zaštite, signalizacije i sprječavanja onečišćenja mora (Luttenberger, 2005.).

3.4.5. Dokumenti o radio-opremi (radiodnevnik)

U dokumente o radio-opremi ubrajamo, prije svega, *Svjedodžbu o sigurnosti radio-telegrafije i radio telefonije*, *Safety radiotelephony/ radiotelegraphy*. Ovaj certifikat potvrđuje da se radio-telefonski uređaji nalaze na odgovarajućem mjestu na brodu te da su u ispravnome stanju. Navedenu svjedodžbu izdaje Uprava pomorske oblasti u trajanju od jedne godine. Nadalje, u dokumente o radio-opremi ubrajamo i *Radio-dozvolu*, *Radio log*, koji potvrđuje pravo broda na postavljanje i držanje uređaja za radio-promet. Dozvolu izdaje ista pomorska uprava kao i svjedodžbu o sigurnosti radio-telegrafije. Radio-dozvola je važeća dok brod ne izgubi to pravo (Tripković 1962.).

Poput ostalih brodskih knjiga, vjerodostojnost podataka prenesenih putem radija potvrđuje zapovjednik broda (Milošević-Pujo, Pavić, 2006.), dok lučka kapetanija pregledava i ovjerava radiodnevnik broda koji uplovljava u luku (Luttenberger, 2005.).

U slučaju hitnih situacija ili izvanrednih događaja na moru, knjiga o radio-opremi može pružiti važne informacije o dostupnim sredstvima komunikacije i pozicioniranja, što može biti od vitalne važnosti za spašavanje života i imovine.

3.4.6. Knjiga ulja

Knjigu ulja, *Oil Record Book*, mora imati svaki tanker od 150 bruto tona ili više te brod veći od 400 bruto tona, prema odredbama MARPOL konvencija (http://www.idgca.org/doc/app5_290115.pdf).

Knjigu ulja za brodove pod hrvatskom zastavom izdaje Hrvatski registar brodova (Milošević-Pujo, Radovan, 2005.).

Brodovi koji prevoze naftu kao teret moraju imati dvije vrste knjiga ulja: jednu za stroj, a druga za palubu. Detaljnije, prva knjiga se odnosi na radove u prostoriji strojeva, a u koju se unose podaci o ukrcanom i utrošenom gorivu i mazivu, stanju kaljuža, strojarnice i postupcima s otpadnim uljima (Milošević-Pujo, Radovan, 2005.). Ona može biti dio dnevnika stroja, a može biti i poseban dokument (Luttenberger, 2005). Knjigu ulja ispunjava upravitelj stroja, a ovjerava ju i nadzire zapovjednik (Milošević-Pujo i Pavlič, 2006.).

Druga knjiga podrazumijeva upis radova s teretom i balastom, a vodi ju posada u službi palube. U nju se unose podaci o ukrcanom uljnom teretu, o razmještanju tereta u tankovima, o premještanju tereta tijekom putovanja i iskrcaju (Milošević-Pujo, Radovan, 2005).

Knjiga ulja na brodovima je dokument koji služi za praćenje potrošnje ulja za podmazivanje i maziva na brodu. Ova knjiga obično sadrži detaljne zapise o količini, vrsti i upotrebi ulja u različitim dijelovima broda i stroja.

Postoji nekoliko ključnih razloga zašto je knjiga ulja važna na brodu. Prije svega, pomaže pri preciznom praćenju količine ulja koja se troši u različitim dijelovima broda, što je važno za održavanje optimalne razine podmazivanja i za planiranje potrebnih rezervi. Knjiga pruža informacije o redovitim intervencijama održavanja, uključujući zamjene ulja, podmazivanje komponenti i provjere razine ulja. Pomaže u otkrivanju mogućih problema s podmazivanjem ili mazivima prije nego što dođe do ozbiljnih kvarova ili neispravnosti u radu strojeva. Mnogi pomorski propisi zahtijevaju da brodovi vode evidenciju o potrošnji ulja i maziva kako bi se osiguralo pridržavanje sigurnosnih standarda i zaštite okoliša. Kroz detaljne zapise o potrošnji ulja, ova knjiga može pružiti korisne informacije koje pomažu u dijagnosticiranju problema i identifikaciji potreba za servisom ili popravcima (Milošević-Pujo, Radovan, 2005.).

Svaki iskrcaj zauljenih voda iz broskog tanka mora biti upisan u knjigu o uljima te se uz njega mora priložiti i potvrda o iskrcanom ulju. Također, knjiga mora biti dostupna lučkim tijelima, a upisani podaci trebaju biti točni (Milošević-Pujo, Radovan, 2005.).

Uz knjigu ulja, prema MARPOL-konvenciji, na brodovima se vodi Brodski plan pri pojavi onečišćenja (SOPEP), Knjiga smeća i Plan za rukovanje smećem. SOPEP također vode tankeri i sadrži podatke i radne napatke koji se ne mogu mijenjati bez suglasnosti mjerodavnih tijela, a u slučaju onečišćenja svaki član posade mora biti detaljno upoznat s brodskim planom i dužnostima. Nadalje prema MARPOL-konvenciji, svako odlaganje ili spaljivanje smeća mora se zapisati u knjigu smeća. Uz knjigu smeća na brodu potrebno posjedovati priznanice o predanom smeću u lukama koje sadržavaju popis osoba ili organizacija koje su prihvatile smeće, a koje se čuvaju najmanje dvije godine kako bi mogle biti dostupne za pregled lučkim vlastima. Konačno, Plan za rukovanje smećem mora imati svaki brod veći od 400 bruto. U njemu su sadržani postupci za skupljanje, odlaganje i tretiranje različitih vrsta smeća koje se razvrstava u odgovarajuće označene spremnike za koje se isto tako izdaje i odgovarajuća potvrda, a sve sukladno pravilu o odlaganju smeća na moru (Milošević-Pujo, Radovan, 2005.).

3.4.7. Knjiga tereta

U knjigu tereta, *Cargo Record Book*, zapisuju se podatci o teretu na brodu (Grabovac, Petrinović, 2006). Navedeni dokument potreban je brodovima većima od 100 bruto tona koji se bave prijevozom tereta. U knjizi tereta nalaze se podatci o krcatelju, primatelju, teretnici, vrsti, količini i stanju tereta (Milošević-Pujo, Pavlić, 2006).

Na trgovačkim brodovima knjigu tereta vodi časnik koji je zadužen za sigurnost tereta.

Osim tekstualnoga zapisa, vodi se i grafički prikaz tereta koji će biti posložen na brodu. (Milošević-Pujo, Pavlić, 2006).

3.4.8. Knjiga stabilnosti

Knjigu stabilnosti, *Stability Book*, odnosi se na putničke i teretne brodove duže od 24 m podvrgnute provjeri nagiba. Knjigu ovjerava za hrvatske brodove Hrvatski registar brodova te se njome potvrđuje da je građa broda u skladu s tehničkim pravilima stabiliteta (Burić, 2013).

3.4.9. Knjiga inventara

U knjigu inventara, *Inventory Book*, upisuje se cjelokupno materijalno vlasništvo broda, odnosno cjelokupna brodska oprema (Tripković, 1962.). Knjiga inventara daje detaljan pregled opreme i potrepština koje se nalaze na brodu. To uključuje sve, od alata i rezervnih dijelova do hrane i pića. Pomoću knjige inventara, posada može precizno planirati nabavku potrepština i opreme, kako bi se osiguralo da su uvijek dostupni potrebni materijali i resursi. Redovito ažuriranje knjige inventara pomaže pri praćenju stanja opreme i identifikaciji potreba za održavanjem, popravcima ili zamjenom opreme koja je oštećena ili istrošena.

Nekoliko je knjiga inventara: palube, stroja, radiopostaje, kuhinje i sobe. Knjiga inventara palube obuhvaća nekoliko rubrika: redni broj, predmet dopune i povrata te podatke o primopredaji inventara. Knjiga inventara stroja služi za upis raznih alata, uređaja, strojeva te stanje inventara u strojarnici i pomoćnim prostorijama. Knjiga inventara radiopostaje uključuje inventarske predmete te prostor za promjene tijekom godine. Knjige inventara kuhinje i sobe sadržavaju iste rubrike kao knjiga inventara palube (Burić, 2013).

U svakoj prostoriji nalazi se popis inventara u kojemu su navedeni svi predmeti koji se moraju nalaziti u prostoriji (Burić, 2013).

3.5. Carinski dokumenti

Carinski dokumenti od izuzetne su važnosti na trgovačkim brodovima (Milošević-Pujo, Pavlič, 2006.).

Naime, trgovački brodovi moraju poštovati carinske propise zemalja koje posjećuju. Carinski dokumenti omogućuju brodu da bude pravno usklađen s carinskim propisima te da izbjegne kazne i druge zakonske sankcije. Pravilno popunjeni carinski dokumenti omogućuju brodu da dobije carinsko oslobođenje ili smanjene carinske tarife za prijevoz robe, a to može značajno smanjiti troškove poslovanja i povećati konkurentnost brodskog prijevoza.

Nadalje, carinski dokumenti pružaju detaljne informacije o teretu koji se prevozi, uključujući vrstu robe, količinu, vrijednost i druge relevantne detalje. Ova evidencija je ključna za praćenje i upravljanje teretom tijekom transporta.

Također, carinski dokumenti pomažu u osiguravanju sigurnosti trgovine, sprječavajući ilegalni uvoz ili izvoz robe, krivotvorenje dokumenata i druge prijevare, a isto je važno za očuvanje integriteta tržišta i zaštitu zakonitih trgovinskih interesa. Pravilno popunjeni i valjani carinski dokumenti olakšavaju prolazak broda kroz carinske postupke na lukama. To može uštedjeti vrijeme i resurse te osigurati glatki i učinkoviti protok robe.

Primjer carinskog dokumenta je brodski manifest. Brodski manifest je dokument, isprava, kojom zapovjednik broda dokazuje što se i u kojoj količini od potrošnog materijala nalazi na brodu (Tripković, 1962.).

Manifest, uz ime broda i zastavu kojom se izražava državna pripadnost, mora sadržavati i ime zapovjednika, ujedno odgovornog za točnost samog dokumenta, podatke o broju članova posade i putnika, podrijetlo robe koja se nalazi na brodu te vrstu i količinu tereta (Hury, 1957.).

Isto tako, uz sve navedeno, dokument treba sadržavati podatke o prtljazi putnika, potrošnom materijalu koji nije označen u inventaru te namirnice koje su kupljene u inozemstvu (Hury, 1957.).

Uredno i točno sastavljen brodski manifest predaje se carinarnici nakon što lučka kapetanija izda dozvolu za slobodan promet čime zapovjednik broda ispunjava svoju obavezu pred carinskim vlastima (Hury, 1957.).

3.6. Analiza važnosti brodskih dokumenata za plovidbu

Brodski dokumenti igraju ključnu ulogu u operativnoj učinkovitosti trgovačkih brodova, a pružaju detaljnu evidenciju o različitim aspektima plovidbe, sigurnosti, teretu, zdravstvenom stanju posade i drugim važnim informacijama. Njihovo pravilno vođenje, nadzor i ažuriranje ključni su za osiguranje usklađenosti s međunarodnim propisima koji reguliraju sigurnost plovidbe, zaštitu okoliša i operativnu učinkovitost.

Cijeli je niz brodskih dokumenata, a najvažnija je njihova osnovna podjela na isprave i knjige. Nadalje, isprave se mogu podijeliti na dvije temeljne skupine, one o identitetu broda te one o sposobnosti broda za plovidbu. Unutar svake od ovih skupina, posebno unutar skupine o sposobnosti broda za plovidbu, niz je dokumenata. Svaki dokument vezan je uz određenu međunarodnu konvenciju pa smo tako vezali iste uz npr. SOLAS, MARPOL i sl. Zajeničko isprava je da se moraju nalaziti na brodu te da se moraju pokazati nadležnom tijelu u slučaju nadzora ili inspekcije.

Knjige s drugu imaju drugačiji karakter od isprava jer su privatnopravne važnosti te su namijenjene upisu podataka. Podaci se uredno upisuju te postoje pravila o osobama ovlaštenim za upis podataka, njihovu ovjeru te postupak u slučaju pogrešnog upisa.

Bilo da je riječ o ispravama, bilo o knjigama, plovidba trgovačkim brodovima ne zamisliva je bez istih pa posada dobro treba poznavati koje isprave i knjige brodovi, na kojima plove, moraju imati.

4. BRODSKE ISPRAVE I SVJEDODŽBE BRODICA I JAHTI

U nastavku rada navest ćemo neke brodske isprave i svjedodžbe koje moraju imati brodice i jahte. Riječ je o plovnim objektima koje se razlikuju od broda pa je logično da takva manje složena vrsta pomorskih objekata ima manji niz dokumenata koje treba imati, a što, s drugu stranu, još jednom naglašava važnost dokumenata na brodovima.

Prema svojoj definiciji, brodice i jahte razlikuju se od broda. Brodice su plovni objekti znatno manje dužine i snage stroja od broda (2,5 m i 5 kW), a jahte su nešto duže od brodice (veće od 12 m) i namijenjene su za duži boravak na moru te mogu prevoziti do dvanaest putnika (Burić, 2013.).

Za brodice i jahte važne su odredbe Pravilnika o brodicama, čamcima i jahtama (Narodne novine, br. 13/2020) koji određuje uvjete plovidbe i obveznost postojanja dozvole za plovidbu brodicom i svjedodžbe o sposobnosti jahte za plovidbu (Burić, 2013). Važne su i odredbe Pomorskog zakonika koje se odnose na brodice i jahte, uz naznačeni subsidijarni izvor.

Izdvojit ćemo Svjedodžbu o sposobnosti jahte za plovidbu koju izdaje Hrvatski registar brodova i to nakon uspješno obavljenog osnovnog ili obnovnog pregleda jahte čija je duljina trupa veća od 24 metra (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_01_13_223.html).

Nakon završetka pregleda i nakon ovjere dokumenata, Hrvatski registar brodova vlasniku dostavlja izvještaje o provedenom pregledu. Tako izdane i ovjerene dokumente, izvještaje o obavljenim pregledima, kao i svjedodžbu o sposobnosti jahte za plovidbu, vlasnik jahte dužan je čuvati na jahti te predati na uvid na zahtjev nadležnog ministarstva, Hrvatskog registra brodova te drugih organa (Burić, 2013.).

Svjedodožba se izdaje na vrijeme od pet godine te se protekom roka jahta mora podvrgnuti ponovnom pregledu (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_01_13_223.html).

5. ZAKLJUČAK

Plovidba trgovačkim brodovima nezamisliva je bez postojanja brodskih dokumenata. Pojam „brodski dokumenti“ podrazumijeva brodske isprave i knjige koje se trebaju nalaziti na brodu. Stoga, u radu smo istaknuli iznimnu važnost pravilnog vođenja i održavanja brodskih dokumenata za sve aspekte pomorskog poslovanja. Kroz analizu raznovrsnih dokumenata: upisnog lista, privremenog plovidbenog lista, popisa posade, različitih svjedodžbi o sposobnosti broda za plovidbu, dnevnika stroja, zdravstvenog dnevnika, knjige preglede i nadzora, dokumenta o radio-opremi, knjige ulja, tereta, stabilnosti, inventara te carinskih dokumenata, nutvrdili smo njihovu važnost za prijevoz trgovačkih brodova. Drugim riječima, iste predstavljaju temelj u osiguravanju sigurnosti, pravne usklađenosti i operativne učinkovitosti trgovačkih brodova. Ukratko smo se osvrnuli i na sjedodožbe koje trebaju imati brodoce i jahte, kako bi naglasili opširnost brodskih dokumenata na brodovima.

Bilo da je riječ o ispravama i knjigama, plovidba trgovačkim brodovima ne zamisliva je bez istih pa posada broda treba dobro poznavati koje isprave i knjige brodovi, na kojima plove, moraju imati.

Plovidba morem, osobito sigurnost plovidbe, predmet je regulacije međunarodnih konvencija, poput SOLAS-a i MARPOL-A, prema kojima postoji obveza da brodovi imaju isprave predviđene istim konvencijama jer brod, koji nema propisne brodske dokumente, ne može ploviti. Takva plovidba nekada se smatrala gusarstvom, a danas kaznenim djelom. Stoga, pitanje brodskih dokumenata, njihove ažurnosti i točnosti od iznimnog je važenja za posadu kao i brod. Brodski dokumenti ne samo da prate svaki događaj i aktivnost na brodu, već služe kao ključni instrumenti za poštivanje zakonskih propisa, međunarodnih konvencija i standarda koji se odnose na pomorsku industriju. Njihova točna i sustavna primjena neizostavna je za osiguravanje sigurnosti svih članova posade, zaštite okoliša te za pravilno izvršavanje poslova plovidbe i trgovanja. Odgovornost posade u vođenju, ažuriranju, popunjavanju i čuvanju brodskih dokumenata, kao i u suradnji s relevantnim vlastima predstavlja ključni segment u upravljanju brodom. Kroz dosljednu primjenu propisanih postupaka i procedura, brodovi mogu postići visoke standarde sigurnosti, usklađenosti i operativne učinkovitosti, što u konačnici doprinosi pouzdanosti i integritetu cijelog pomorskog sektora.

Konačno, brodski dokumenti predstavljaju nezaobilazni dio pomorskog poslovanja te njihova pravilna primjena i upotreba ključni su za osiguranje sigurnosti, zaštite okoliša i

operativne učinkovitosti brodova u današnjem dinamičnom i izazovnom pomorskom okruženju.

Valja vidjeti u kojem pravcu će ići implementacija suvremenih tehnologija u vođenje i upravljanje brodskim dokumentima. Razvoj tehnologije unaprijedit će pomorsku industriju, a ti naponi mogu osigurati održivost i konkurentnost pomorskog sektora na globalnom tržištu, pružajući mogućnost daljnjeg razvoja i napretka u svim aspektima poslovanja.

LITERATURA:

1. Bićanić, Z. (2003). *Zaštita mora i morskog okoliša*, Vlastita naklada, Split.

2. „Brodске isprave“. U: *Pomorska enciklopedija I. izdanje*. Leksikografski zavod “Miroslav Krleža”, <https://pomorska.lzmk.hr/Natuknica?id=1102> (pristupljeno 12. ožujka 2024).
3. „Brodске isprave i knjige“. U: *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod “Miroslav Krleža”, <https://enciklopedija.hr/clanak/brodске-isprave-i-knjige> (pristupljeno 10. travnja 2024).
4. Burić, A. (2013). *Pomorsko pravo*, skripta za 3. razred Srednje škole Ambroza Haračića Mali Lošinj, <http://www.ss-aharacica-malilosinj.com.hr/wp-content/uploads/2011/03/Skripta-za-Pomorsko-pravo-za-3.N.pdf> (pristupljeno 15. ožujka 2024.)
5. Grabovac, I. (2002). Doprinos nekih međunarodnih konvencija sigurnosti plovidbe. *Pomorski zbornik*, 40 (1), 429-444.
6. Grabovac, I. i Petrinović, R. (2006). *Pomorsko pravo: Pomorsko javno, upravno i radno pravo*, Pomorski fakultet Sveučilišta u Splitu, Split.
7. Hury, R. (1957). Brodski manifest kao carinska isprava. *Naše more*, 4 (3), 163-164.
8. Kos, L. (1965). O ispravama pomorskih brodova i riječnih plovila. *Naše more*, 12 (5-6), 169-171.
9. Luttenberger, A. (2005). *Pomorsko upravno pravo*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka.
10. MARPOL, Consolidated Edition, IMO, London, 2011.
11. http://www.idgca.org/doc/app5_290115.pdf (pristupljeno 25. travnja 2024.)
12. Milošević – Pujo, B. (2002). Neki pravni aspekti prijevoza opasnih tvari morem. *Naše more*, 49 (5-6), 212-216.
13. Milošević-Pujo, B. i Pavlić, T. (2006). Brodске isprave i knjige. *Naše more*, 53 (5-6), 239-243.
14. Milošević-Pujo, B. i Radovan, H. (2005). Sprečavanje onečišćenja mora po MARPOL-konvenciji. *Naše more*, 52(5-6), 231-234.
15. Pomorski zakonik Republike Hrvatske, *Narodne novine* br. 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15 i 17/19., <https://www.zakon.hr/z/310/Pomorski-zakonik> (pristupljeno 21. ožujka 2024.)
16. Pravilnik o brodicama, čamcima i jahtama, *Narodne novine*, br. 13/2020, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_01_13_223.html (pristupljeno 15. travnja 2024.)

17. Pravilnik o brodskim ispravama i knjigama brodova unutarnje plovidbe, *Narodne novine*, br. 103/2000, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_10_103_2038.html (pristupljeno 11. veljače 2024.)
18. Pravila za tehnički nadzor pomorskih brodova (<https://www.crs.hr/hr/pravila-i-aktivnosti-povezani-s-rh/pravila-i-smjernice/pravila-za-tehnicki-nadzor-pomorskih-brodova>) (pristupljeno 14. travnja 2024.)
19. „Ship's papers“. *Collins Dictionary. Collins English Dictionary – Complete and Unabridged*, 13th Edition. HarperCollins Publishers, <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/ships-papers> (pristupljeno 13. veljače 2024.)
20. „Ship's papers“. *Merriam-Webster.com Dictionary*, Merriam-Webster, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/ship%27s%20papers> (pristupljeno 11. veljače 2024.)
21. Tripković, I. (1962). Dokumenti trgovačkog broda. *Naše more*, 9 (2), 68-69.
22. Tripković, I. (1971). Brodski dokumenti. *Naše more*, 18 (1), 9-10.

Popis slika:

Slika 1. Certifikat o osiguranju posade finskoga broda Tjerimai's iz 1914.

(<https://www.arkivet.ax/en>, pristupljeno 20. veljače 2024.)

Slika 2. Privremena brodska svjedodžba

(https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2000_10_103_2038.html, pristupljeno 20. veljače 2024.)

Slika 3. Brodski dnevnik u RH

(https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2000_10_103_2038.html, pristupljeno 20. veljače 2024.)

Slika 4. Zdravstveni dnevnik u RH

(https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2000_10_103_2038.html, pristupljeno 20. veljače 2024.)

SAŽETAK

Ovaj završni rad istražuje ulogu brodskih dokumenata u kontekstu trgovačkih brodova u suvremenom društvu. Kroz temeljitu analizu brodskih isprava i knjiga (eng. *ship's papers*): dokumenata o vlasništvu, posadi, sigurnosti broda, radio-opremi, navigacijskoj opremi, zdravstvenih dokumenata, carinskih dokumenata te dokumenata o tonaži broda i tereta, utvrđuje se pravna relevantnost i utjecaj ovih dokumenata na pomorski promet. Prije svega naglasak je na analizi pojedinih dokumenata i propisa. Kroz prizmu pomorskog prava, rasvjetljuje se uloga brodskih dokumenata u osiguravanju sukladnosti s međunarodnim standardima. Također, kroz analizu međunarodnih konvencija i prakse u pomorskoj industriji, nastoji se doprinijeti boljem razumijevanju uloge brodskih dokumenata u suvremenom pomorskom prometu.

Ključne riječi: pomorski dokumenti, trgovački brodovi, brodske knjige i isprave, pomorsko pravo

Shipping documents on merchant ships

SUMMARY

This thesis examines the role of ship documents in the context of merchant ships in contemporary society. Through a thorough analysis of ship's papers and books: documents on ownership, crew, ship safety, radio equipment, navigation equipment, health documents, customs documents and documents on the tonnage of the ship and cargo, the legal relevance and impact of these documents on maritime transport. First of all, the emphasis is on the analysis of individual documents and regulations. Through the prism of maritime law, the role of ship documents in ensuring compliance with international standards is illuminated. Also, through the analysis of international conventions and practices in the maritime industry, an effort is made to contribute to a better understanding of the role of ship documents in modern maritime traffic.

Keywords: *maritime documents, commercial vessels, ship's papers, maritime law*